

Cardona, l'últim baluard de la llibertat

Cardona va liderar la resistència de l'interior del país durant la Guerra de Successió. El seu castell, inexpugnable fins el final, va ser la base de l'exèrcit comandat pel marquès de Poal i va ser l'últim bastió a caure davant de l'exèrcit borbònic. Tres-cents anys més tard Cardona celebra una festa major que enguany és més significativa que mai.

“**C**ardona va ser el darrer bastió de la resistència catalana. El castell, la vila i els seus defensors són un exemple heroic. Van ser els últims a caure, i això vol dir que van ser els darrers a lluitar, a defensar els seus drets i a resistir. El seu combat no pot quedar oblidat. Ha estat sempre i és encara un motiu d'orgull per a la seva gent i per a tots els catalans, i un esperó per a la represa i el renaixement del país.” Aquestes paraules les ha escrites el president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, amb motiu de la celebració de la festa major de Cardona, que se celebra del 13 al 16 de setembre i que enguany té una càrrega històrica especial perquè commemora els tres-cents anys de la capitulació de la vila, que va ser l'últim baluard de les llibertats de Catalunya.

L'Ajuntament de Cardona ha editat un llibret que inclou el programa de les festes, un relat històric que narra el paper de la vila durant la guerra dels catalans i una sèrie de cartes de salutació escrites per diferents personalitats. Així, la carta d'Artur Mas ve acompanyada de les de Núria de Gispert, presidenta del Parlament; Ferran Mascarell, conseller de Cultura; Salvador Esteve, president de la Diputació de Barcelona; Xavier Trias, alcalde de Barcelona; Miquel Caçada, comissari del Tricentenari dels fets de 1714 i Ferran Estruch, alcalde de Cardona.

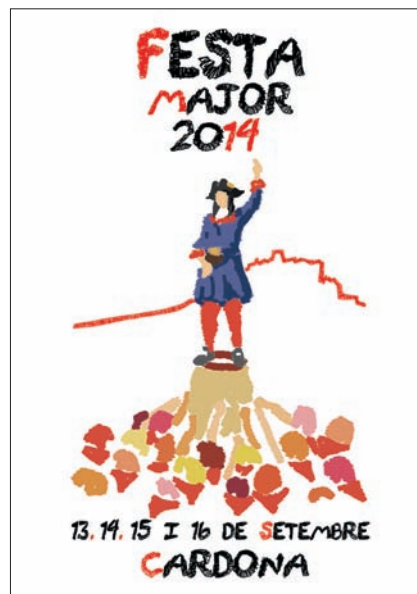
La base de la resistència a l'interior. Cardona va jugar un paper cabdal en la guerra dels catalans. Un dels episodis més destacats que va viure la població va tenir lloc durant els mesos de novembre i desembre de 1711. El 17 de novembre el duc de Vendôme, cap l'exèrcit borbònic espanyol, va enviar el tinent general comte de Muret amb 25.000 soldats a prendre el castell de Cardona. Es van apoderar de la vila i durant 34 dies en van batre amb canons el castell. El 18 de desembre van venir al rescat les tropes austriacistes comandades pel mariscal Guido von Star-

hemberg, que van trencar el setge del castell després de vèncer els exèrcits borbònics a la Querusa i als Escorials.

L'agost de 1713 l'exèrcit borbònic va tornar a intentar apoderar-se del castell de Cardona, però les tropes catalanes de Manuel Desvalls, governador militar de la fortalesa, també van resistir. De fet, el castell es va mantenir inexpugnable durant tota la guerra, mai no va ser vençut per la força de les armes.

Cardona va ser la base de la resistència a l'interior del país. Va ser el punt des del qual les tropes catalanes liderades per Antoni Desvalls, el marquès de Poal, fustigaven les tropes enemigues per alleugerir el setge de Barcelona. En el llibre *Cardona (1705-1714). La resistència a l'interior*, l'historiador Francesc Serra escriu: “Des de la fortalesa de Cardona, el marquès de Poal, juntament amb els diferents coronels de fusellers i altres oficials, portà a terme l'estratègia de fomentar la insurgència a les terres de la Catalunya interior: crearen, doncs, un front de distracció que obligà l'estat major borbònic a retirar tropes de l'ofensiva contra Barcelona, que estava assetjada, per a destinar-les a perseguir les partides de voluntaris disperses pel territori, que actuaven a l'empara de la fortalesa de Cardona, el reducte de resistència organitzada més important fora del control de les guarnicions borbòniques. (...) Des de l'òptica borbònica, la inexpugnable fortalesa de Cardona va representar una gran amenaça fins al final de la guerra”.

No és estrany, doncs, que la capitulació de Barcelona pactada el 12 de setembre de 1714 –un dia després de la rendició de la ciutat davant les tropes comandades pel mariscal Berwick– exigís el compromís de les autoritats barcelonines d'enviar “orden al comandante de Cardona para que entregue el castillo”. Caiguda Barcelona, Cardona representava l'últim obstacle per aconseguir la victòria definitiva. El duc de Berwick es va comprometre amb les autoritats de Barcelona a respectar la

Cartell de la festa major de Cardona de l'any de la commemoració 2014.

Érem, som i serem

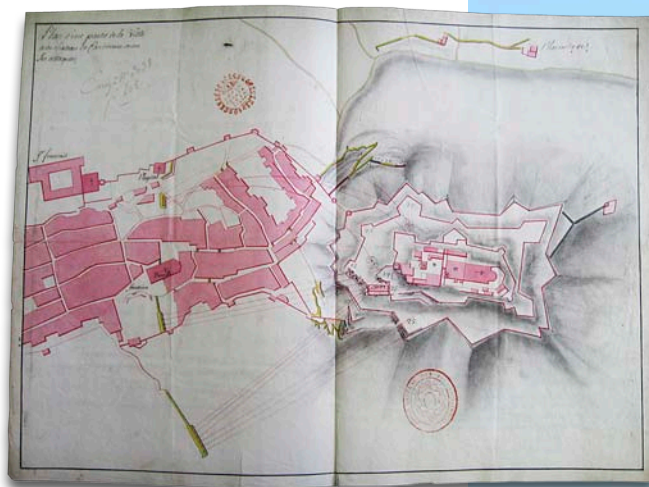
Des de Cardona les tropes catalanes liderades pel marquès de Poal fustigaven les tropes enemigues per alleugerir el setge de Barcelona

vida dels vençuts únicament si li eren lliurades les fortaleses de Montjuïc i Cardona. En cas contrari, els defensors de la ciutat serien massacrats.

La capitulació de la vila. Quan el 14 de setembre el marquès de Poal va rebre la notícia de la rendició de Barcelona, va considerar inútil continuar amb la resistència i va decidir retirar-se amb les seves tropes a Cardona, amb la guarnició del castell comandat pel seu germà, Manuel Desvalls. A més, també va fer avisar el general Moragues i el comandant Amill perquè es dirigissin cap allà. El 16 de setembre es presentava a Cardona el comte de Montemar, un militar borbònic que s'havia enfrontat en diverses ocasions a les tropes catalanes de Poal. De fet, feia un mes que Montemar havia perdut davant d'ell a la batalla de Talamanca, que va ser la darrera victòria militar d'un exèrcit de Catalunya. Montemar arribava a Cardona com a enviat de Berwick per transmetre a Manuel Desvalls les condicions de la capitulació de Barcelona, i dos dies més tard, el 18 de setembre, el comte i el governador signaven els vint-i-un capítols de la rendició. El 19 de setembre l'exèrcit borbònic va ocupar el castell de Cardona, tal com s'havia pactat als acords.

A la carta de salutació que Xavier Trias envia enguany als cardonins, l'alcalde de Barcelona valora "la capitulació honorable de la vila" perquè va permetre que Barcelona se salvés "d'una massacre superior a la del mateix setge". Segons Trias, "aquest gest generós de Cardona no ha estat mai prou reconegut pels barcelonins, no ja pels seus habitants sinó per part dels seus representants. El rumb tràgic de la nostra història ha fet que al llarg de tres segles se'ns hagi ocultat, silenciats o menystingut l'èpica i la solemnitat d'aquell episodi".

A la capitulació es va pactar que es respectaria la vida i les hisendes dels ciutadans de Cardona així com les dels

soldats, oficials i servents que vivien al castell. A més, segons els acords signats per ambdós bàndols, aquells qui ho volguessin podrien obtenir un passaport per marxar.

A la capitulació s'hi van acollir el mateix Manuel Desvalls, el comte de Poal, el general Moragues i altres oficials majors i comandants. Els termes de la capitulació eren generosos amb els catalans vençuts, però uns dies després de l'acord les capitulacions van ser revocades per l'administració borbònica.

Serra n'explica el motiu: "Sembla que la Cort de Madrid es va prendre malament el bon tracte que el duc de Berwick havia concedit als defensors del castell de Cardona, però ell considerava que l'excel·lència de la fortalesa i les grans dificultats per ocupar-la de manera bèl·lica, així com la voluntat d'acabar la guerra el més aviat possible i reduir tot el Principat de Catalunya a l'obediència de Felip V, justificaven una recapitulació honrosa que facilités la sortida de la guarnició resistent. En

Tres-cents anys després Cardona celebra una

conèixer les condicions pactades entre Montemar, amb poders de Berwick, i Desvalls, la cort de Madrid va decidir suspendre-les i ordenar la detenció dels oficials responsables de la guarnició resistent de Cardona".

Quan es van revocar les capitulacions molts dels oficials ja havien mar-

Uns dies després de signar-les, les capitulacions van ser revocades per l'administració borbònica

festa major que, enguany més que mai, vol reivindicar l'heroica resistència de la vila.

xat –com ara els germans Desvall– i van poder evitar el càstig borbònic. D'altres no van tenir tanta sort. Per exemple, al general Moragues, que s'havia retirat a Sort amb la seva família, se li va retirar la documentació i se li va posar vigilància. Pensant que podria ser arrestat per conspiració, va intentar fugir, però el van delatar i va ser capturat. Moragues va ser jutjat, torturat i executat el 27 de març de 1715. El seu cap va ser col·locat en una gàbia de ferro i es va penjar al portal del Mar de Barcelona. No en va ser enretirat fins al cap de dotze anys.

Una festa major especial. Durant tot el mes de setembre Cardona acollirà l'exposició "Nobles i cavallers entre dos monarques. La guerra de Successió als Fons Nacionals de Catalunya" en la qual es podran trobar documents inèdits de la guerra així com el document original de la capitulació del castell de Cardona. A més, com cada any, la festa major tindrà el tradicional correbou, la processó de la Mare de Déu, el ball de bastons, el ball de l'Àliga, els habituals concerts i balls i la trobada de gegants.

Tres-cents anys després dels desgraciats esdeveniments explicats, Cardona

celebra una festa major que, enguany més que mai, vol reivindicar l'heroica resistència de la vila durant la guerra així com la supervivència de la nació catalana.

Al vestíbul de l'Ajuntament de Cardona, hi crema una llàntia encesa permanentment que recorda la resistència de la vila de Cardona durant la guerra de Successió i que perdura com a flama perenne en record de la defensa de les llibertats de Catalunya.

Àstrid Bierge